

Česká školní inspekce
Jihomoravský inspektorát

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

**Mateřská škola se speciální třídou pro děti s vadami řeči, Brno,
Švermova 11, příspěvková organizace**

Švermova 11/666, 625 00 Brno

Identifikátor školy: 600 107 531

Termín konání inspekce: 19. – 20. říjen 2004

Čj.:	12-1363/04-5190
Signatura:	ol2ay106

CHARAKTERISTIKA MATEŘSKÉ ŠKOLY

Předškolní zařízení je od 1. ledna 2003 příspěvkovou organizací. Sdružuje Mateřskou školu se speciální třídou pro děti s vadami řeči Brno, Švermova 11, příspěvková organizace (dále jen MŠ) s kapacitou 62 dětí a školní jídelnu, kde je možné připravovat až 100 jídel. Zřizovatelem je Statutární město Brno, městská část Bohunice, Dlouhá 3, 625 00 Brno. Ve školním roce 2004/2005 je do tří heterogenních tříd zapsáno 62 dětí, z nichž je 12 zařazeno do třídy pro děti s vadami řeči. V MŠ je 13 dětí s odkladem školní docházky. Provoz zařízení je od 6:15 do 16:30 hodin. Ředitelka byla jmenována do funkce dne 1. ledna 1992 na základě konkurzního řízení.

MŠ zajišťuje poradenskou a komplexní speciální péči dětem s narušenou komunikační schopností. Ve výchovně-vzdělávací práci s dětmi uplatňuje prvky z projektů *Zdravá záda*, *Jóga pro zdraví* a je zapojena do Evropského projektu ekologických MŠ.

PŘEDMĚT INSPEKCE

- Personální podmínky vzdělávání vzhledem k realizovanému vzdělávacímu programu
- Materiálně-technické podmínky vzdělávání vzhledem k realizovanému vzdělávacímu programu
- Průběh a výsledky ve spontánních a řízených činnostech, v individuální logopedické péči

PERSONÁLNÍ PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

V MŠ pracuje sedm pedagogických pracovníků včetně ředitelky. Dvě z nich nemají potřebnou kvalifikaci pro práci s dětmi předškolního věku. Ředitelka je speciální pedagog s vysokoškolským vzděláním a zajišťuje v rozsahu tří hodin denně individuální logopedickou péči ve speciální třídě. Další zajištění výchovně-vzdělávací práce v této třídě je v souladu s platným právním předpisem, neboť ji mimo ředitelku zabezpečují dvě učitelky, z nichž speciálně pedagogickou odbornost má pouze jedna. Skladba úvazků pedagogických pracovníků vyhovuje více jejich potřebám než zajišťování individuálního přístupu k dětem. Rozvržení pracovní doby nereaguje pružně na ranní nízký počet dětí v jednotlivých třídách i na jejich postupné odpolední rozcházení. Kromě dvou učitelek mají zbývající plný pracovní úvazek.

Předložené dokumenty související s organizací zařízení jsou zpracovány přehledně. Umožňují zaměstnancům dobrou orientaci v jejich povinnostech, právech a kompetencích. Promyšlený systém pravidelných porad, stejně jako přenos informací celkově přispívá k bezproblémovému chodu školy. Pedagogická rada jako poradní orgán ředitelky se schází pravidelně a v souladu s plánem činnosti. Tato jednání se zabývají organizačními i pedagogickými záležitostmi, jak je zřejmé ze zápisů. Nevyplývají z nich konkrétní závěry směřující ke zkvalitňování pedagogického procesu a k metodickému vedení učitelek. Menší pozornost je věnována výměně zkušeností z dalšího vzdělávání, využívání nových metod a forem práce, analýze výchovně-vzdělávací činnosti a zobecňování poznatků z kontrolní a hospitační činnosti.

Ředitelka má jasno o směřování MŠ. Při vedení učitelek se spoléhá na jejich dlouholetou pedagogickou praxi. Patřičnou pozornost věnuje svému sebevzdělávání, ale další vzdělávání učitelek systematicky neplánuje. Vzhledem k tomu učitelky upřednostňují více semináře podle vlastního zájmu než ty, které se vztahují k současným zaváděným změnám a inovacím

v předškolní výchově. Odborné vedení nekvalifikovaných učitelek je nesystematické a nahodilé.

Plán kontrolní činnosti zahrnuje celou organizační strukturu, jak z hlediska provozních potřeb, tak kvality výchovně-vzdělávacího procesu. Z písemných záznamů bylo však zřejmé, že se ředitelka více zaměřila na kontrolu dokumentace, než na kvalitu výchovně-vzdělávací činnosti. Hospitace téměř neprovádí (od roku 2002 proběhly pouze dvě). Vzhledem k tomu, že mají všechny učitelky dlouholeté zkušenosti, upřednostňuje průběžné orientační vstupy do tříd, o kterých nejsou vedeny žádné písemné záznamy. Dle jejího sdělení byly nedostatky zjištěné při těchto kontrolách neformálně projednány s kontrolovanými osobami a byla přijata potřebná opatření. Ředitelka se však dále prokazatelně nezabývala tím, zda došlo k nápravě. Z průběhu hospitací provedených v době inspekce vyplynulo, že použitý způsob kontroly nepřispívá ke zkvalitňování výchovně-vzdělávací činnosti, neboť nedostatky v organizaci a kvalitě pedagogického procesu stále přetrvávají.

Pro hodnocení pracovníků vytvořila ředitelka kritéria, která jsou všem známa. Vzhledem k tomu, že nejsou dostatečně promyšlená (obsahují např. dodržování pracovní doby), k motivování zaměstnanců příliš nepřispívají.

Dobrá úroveň personálních podmínek umožňuje realizovat vzdělávací program.

MATERIÁLNĚ-TECHNICKÉ PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

Jednopatrová účelově postavená budova MŠ je umístěna v sídlištní zástavbě. K pohybovým a spontánním aktivitám využívají děti rozsáhlou, z velké části zatravněnou a udržovanou zahradu. Velké množství vzrostlých stromů a keřů částečně kompenzuje sousedství s frekventovanou dopravní komunikací. Účelné vybavení a dostatečný prostor ke hrám umožňuje celoroční využívání.

Pro výchovně-vzdělávací činnost mají děti několik velmi dobře zařízených místností a dostatečné množství hraček. Rozložení tříd s propojenými hernami i jejich využívání k různým činnostem (jídelny, lehárny) tvoří přirozené prostředí pro pohybový rozvoj a rozvíjení spontánních činností. Všechny třídy mají vlastní sociální zázemí. Vybaveny jsou starším, ale částečně i novým nábytkem. Dětské stoly a židličky zohledňují rozdílnou tělesnou výšku dětí. Pro námětové a tvořivé hry jsou vytvořeny stabilní hrací koutky, které jsou podnětné a přispívají k uspokojování zájmů dětí. Místa určená k realizaci výtvarných činností a koutky s pracovním ponkem a dřevěným materiálem vytvářejí velmi dobré podmínky pro rozvoj manipulačních dovedností dětí. U speciální třídy je zřízen kabinet pro individuální logopedickou péči. Je vhodně vybaven terapeutickými a speciálními kompenzačními pomůckami, které umožňují uplatňování speciálních metod pro stimulaci dětí. Výzdobu interiéru z přírodních materiálů vkusně doplňují dětské práce. V uspořádání a zařízení všech prostor MŠ převládá funkčnost a účelnost.

Škola má dostatečné množství současné odborné literatury i časopisů, hudebních nástrojů a běžnou funkční audiovizuální techniku. Úložné prostory pro hračky a pomůcky mají děti většinou volně přístupné. Výrazným pozitivem je vybavení jedné třídy rehabilitačními pomůckami, jejichž nabídka byla v době inspekce přiměřená potřebám dětí. Tělovýchovného náradí a náčiní má každá třída potřebné množství.

Využívání pomůcek sleduje ředitelka při vstupech do tříd. Pro postupnou obnovu vnitřního i vnějšího zařízení, včetně školní zahrady, zpracovala plán, který se daří naplňovat.

Velmi dobré materiální podmínky umožňují realizovat vzdělávací program.

PRŮBĚH A VÝSLEDKY VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍCH ČINNOSTÍ

Výchovně-vzdělávací program

V písemně zpracovaných materiálech klade MŠ důraz na rozvoj osobnostní složky dítěte prostřednictvím ekologické výchovy. Do obsahu se pozitivně promítá nejen uplatňování základních principů z dokumentu *Rámcový program pro předškolní vzdělávání* (Č.j. 14 132/01-22, dále jen RPPV), ale i prvky z projektů *Zdravá záda*, *Jóga pro zdraví* a *Ekologická mateřská škola*. Další realizaci rozpracovává *Pracovní plán školy na školní rok 2004/2005* prostřednictvím velkého množství cílů, které jsou v souladu s obecnými cíli předškolní výchovy a odpovídají potřebám dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Dokumenty se zatím nezabývají vnitřní evaluací na úrovni školy či tříd. Zpracované hodnocení, které je přílohou výroční zprávy školy, zatím nenavazuje v plné míře na koncepční záměry. Je prováděno spíše popisným způsobem než z hlediska hledání příčin a souvislostí ve vzdělávací práci s dětmi.

Povinnou dokumentaci i dokumentaci o naplňování vzdělávacího programu škola vede úplně a přehledně.

Kontrolní činnost není systematická, proto neposkytuje ředitelce zcela zpětnou vazbu o naplňování programů školy.

Organizaci výchovně-vzdělávacího procesu stanovuje režim dne, v jehož časovém rozvrhu přetrvával jistý stereotyp. Základním dětským potřebám vychází vstříc zejména tím, že je dodržen potřebný interval mezi jídly a není krácena délka pobytu venku. Je zpracován jednotně pro celou školu, což neodpovídalo personálnímu zabezpečení při organizaci oběda a narušovalo jeho potřebnou plynulost. Docházelo tím ke zbytečným prostojeům a časovým ztrátám při čekání na druhé jídlo. Pitný režim je zaveden, ale nebyl dostatečně funkční. Také nabídka pouze několika skleniček pro celou třídu (děti nemají vlastní) nebyla ze zdravotního hlediska vhodná. Délka odpočinku nevycházela z individuální potřeby dětí. V některých třídách se objevovaly tendence učitelek řídit děti i v rámci spontánních aktivit, čímž se podíl řízených činností zvyšoval na úkor dětské spontaneity. Učitelky při tom většinou nevycházely z vývojových, sociálních a emocionálních potřeb dětí a jejich individuálního tempa. Pro uspokojování potřeby volného pohybu však potřebný prostor vytvářely.

Informační systém ve vztahu k rodičům funguje velmi dobře. Zpětnou vazbu o účinné spolupráci s rodiči získává MŠ prostřednictvím anonymních dotazníků.

Průběh a výsledky spontánních a řízených činností v běžných třídách a ve třídě pro děti s vadami řeči

Pro realizaci výchovně-vzdělávacích činností byly charakteristické dlouhodobě zažité stereotypy v práci učitelek a jen pomalé zavádění nových způsobů práce.

Učitelky pracovaly s dětmi tradičním způsobem s využíváním klasických metod a forem práce. Méně zohledňovaly individualitu dítěte, která je základem RPPV. Připravená nabídka činností nebyla vždy dostatečně pestrá vzhledem ke stanovenému dílčímu cíli. Zpracované třídní plány jsou zatím pracovním materiálem, jehož cíle zatím nekorrespondují s koncepčními záměry školy. Po formální stránce se sice přibližují novým změnám v předškolním vzdělávání, ale uplatňování nového přístupu není v praxi zatím realizováno. Ve speciální třídě byly rozšířeny o úkoly z oblasti logopedické úpravy a specifikovány k individuálním potřebám dětí.

Promyšlená úprava prostředí tříd a heren poskytovala bohatou nabídku pro rozvíjení her, které byly realizovány převážně ve vymezeném ranním čase a většinou vycházely ze zájmu dětí. V některých třídách však byla z jejich projevů patrná jistá nerozhodnost a závislost

na učitelkách, které ne vždy reagovaly vhodnou radou či pomocí při výběru a rozvíjení spontánních aktivit. V důsledku toho se děti do her nezapojily a pouze pasivně přihlížely. V dalších případech násilné ukončování započatých činností a necitlivé zásahy učitelek omezovaly jejich seberealizaci a sebeuplatnění. Naopak některé učitelky podporovaly dětskou spontaneitu a citlivě reagovaly na potřeby a přání dětí, které si hrály se zaujetím, převážně ve skupinkách a většinou mezi sebou spolupracovaly. Hodnocení mělo povzbuzující charakter, neposkytovalo však dětem zpětnou vazbu o jejich úspěšnosti, která je potřebná pro sebehodnocení. Přestože měly děti pro komunikaci omezený prostor a většinou převažoval projev učitelek, přirozeně spolu hovořily i navazovaly kontakt s dospělou osobou. Pro společné přechody k dalším řízeným činnostem nebyla dána možnost hry přirozeně dokončit.

Řízené činnosti probíhaly individuálně v průběhu her a frontálně po svačině. Činnosti byly pro všechny jednotné a děti neměly možnost volby. Při společně řízené aktivitě většinou plnily pokyny učitelek, neměly dostatečný prostor pro uplatnění vlastní fantazie a tvořivosti. Přestože k získání pozornosti a k aktivizaci dětí byly využívány názorné pomůcky, ve výchovně-vzdělávací práci převažoval verbalismus a didaktismus učitelek. Často přebíraly aktivitu na úkor dětí, které měly vzhledem k jejich dominantnímu projevu méně šanci se prosadit. Málo navazovaly na předcházející poznatky a zkušenosti dětí a otázky jim nekladly tak, aby povzbuzovaly k jejich řečovému projevu a rozvíjely zvědavost. V průběhu činností byly děti hodnoceny pozitivně, což velmi kladně ovlivňovalo celkovou atmosféru ve třídách. Individuální způsob vedení v průběhu her umožňoval dětem aktivní zapojení, rozvíjet fantazii a přirozeně se učit.

Individuální logopedická péče (dále ILP)

Výrazně odlišný způsob práce volila logopedka při individuálním rozvíjení komunikačních dovedností. Projevila vysokou odbornost v práci s dětmi s narušenou komunikační schopností. Dařilo se jí s nimi navázat dobrý kontakt a vytvářet tak optimální podmínky pro individuální péči. Stále je pozitivně motivovala, vhodně měnila přístupy i obsah činností podle nálad, aby nedocházelo k jejich přetěžování a únavě. Důsledně připravovala úkol pro každé dítě a diferencovaným přístupem vytvářela takový časový prostor, který umožňoval postupovat osobním tempem. Děti bez ostychu a váhání reagovaly na pokyny, komunikovaly a pracovaly s chutí a zájmem. Všechna cvičení byla prováděna zajímavou formou, se zapojením co nejvíce smyslů pomocí psychomotorických her. Pozorným přístupem, pozitivním hodnocením a oceňováním jejich výkonů vytvářela logopedka pěknou atmosféru. V době inspekce byly poněkud méně promyšleny přípravná cvičení (gymnastika mluvidel, dechová cvičení).

Důležitou součástí ILP jsou pečlivě zpracované individuální vzdělávací plány. Vycházejí z pedagogické diagnostiky MŠ a z jasně formulovaných doporučení odborníků Speciálního pedagogického centra pro děti s vadami řeči, Veslařská 234, Brno. Nezahrnují jen péči související s úpravou vad výslovnosti, ale zabezpečují komplexní přístup v rozvoji komunikačních schopností. Logopedka znala odborné nálezy dětí nejen z hlediska narušení komunikačních schopností, ale také z hlediska jejich osobnostních zvláštností. Průběh ILP pravidelně eviduje a vyhodnocuje.

Průběh spontánních a řízených činností byl hodnocen jako dobrý, individuální logopedická péče měla velmi dobrou úroveň.

Průběhové výsledky výchovně-vzdělávací činnosti

Pohybové dovednosti u dětí měly velmi dobrou úroveň. MŠ pro jejich rozvoj má vytvořeno velmi dobré materiálně-technické zázemí. Rozvoji jemné motoriky, upevňování hygienických i zdořilostních návyků nebyla však ze strany učitelek věnována patřičná pozornost. Děti měly méně příležitostí k samostatnosti a upevňování sebeobslužných návyků při společném stolování i v šatně. Dospělí je při některých činnostech zbytečně obsluhovali. Komunikace a vzájemné vztahy byly na dobré úrovni. Jazykové a řečové dovednosti byly díky pravidelně prováděné preventivní péči velmi dobré. Jejich rozvoji věnuje škola patřičnou pozornost. Fantazie a představitivost dětí byla rozvíjena méně. Děti byly většinou v projevech otevřené a bezprostřední, neostýchaly se navázat kontakt, chovaly se k sobě ohleduplně. V některých třídách však nebyly vedeny k samostatnému rozhodování a byly nepřiměřeně závislé na pokynech učitelek. Při organizovaných přechodech mezi činnostmi se projevovala větší řízenost.

Celkové hodnocení průběhu a výsledků výchovně-vzdělávací činnosti bylo dobré.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Podkladová dokumentace - *Podkladová inspekční dokumentace – mateřské školy, Dotazník pro ředitele před inspekcí* ze dne 7. října 2004
2. *Rozhodnutí, kterým se mění zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení s účinností od 1. září 2003 Č.j. JMK 27477/2003 OŠ* ze dne 25. září 2003
3. *Povolení výjimky ředitelem školy podle § 4 odst. 8 vyhlášky č. 35/1992 Sb., o mateřských školách* ze dne 27. října 2003
4. *Povolení výjimky ředitelem školy podle § 4 odst. 8 a určení počtu dětí ve třídě podle § 3 odst. 4 vyhlášky č. 35/1992 Sb., o mateřských školách* ze dne 27. října 2003
5. *Vnější řád Mateřské školy se speciální třídou pro děti s vadami řeči Brno, Švermova 11, příspěvková organizace* pro školní rok 2004/2005
6. *Vnitřní řád pro pracovnice MŠ* pro školní rok 2004/2005
7. *Provozní řád mateřské školy – Švermova 11* pro školní rok 2004/2005
8. *Režim dne* pro školní rok 2004/2005
9. *Zřizovací listina* ze dne 27. listopadu 2002
10. *Pracovní plán školy na školní rok 2004/2005*
11. *Výroční zpráva o činnosti mateřské školy školní rok 2003/2004* ze dne 16. července 2004
12. *Inspekční zpráva Čj.: 122 214/99 – 11087* ze dne 26. dubna 1999
13. *Inspekční zpráva Čj. 429/99 – 11087* ze dne 21. září 1999
14. *Přehled pracovní doby – učitelky* pro školní rok 2004/2005
15. *Výchovné plány 1., 2. a 3. třídy* pro školní rok 2004/2005
16. *Jmenování do funkce* ze dne 3. prosince 1991
17. *Vyhodnocení dotazníku zadaného MŠ ve školním roce 2003/2004*
18. *Zápisy z kontrolní činnosti* za školní rok 2003/2004 a 2004/2005
19. *Zápisy z pedagogických rad* za školní rok 2003/2004 a 2004/2005
20. *Přehled docházky 1., 2. a 3. třídy* ze září 2004
21. *Přehled výchovné práce 1., 2. a 3. třídy* pro školní rok 2004/2005
22. *Zmocnění k odvádění dětí z MŠ* pro školní rok 2004/2005

23. Dokumentace speciální třídy pro děti s vadami řeči pro jednotlivé děti ve školním roce 2004/2005 – *Záznam o nápravě řeči, Logopedické vyšetření, Logopedická diagnostika, Zpráva z psychologického vyšetření, Individuální vzdělávací program*
24. *Rozhodnutí o přijetí dětí do mateřské školy* pro školní rok 2004/2005
25. *Škol (MŠMT) V 1-01 Výkaz o mateřské škole podle stavu k 30. 9. 2004* ze dne 22. září 2004
26. Personální dokumentace – doklady o dosaženém nejvyšším vzdělání pedagogických pracovníků ve školním roce 2004/2005

ZÁVĚR

Funkční organizační struktura a pružný informační systém uvnitř i vně školy přispívají k bezproblémovému chodu zařízení. Neúplná kvalifikovanost učitelek a neefektivní rozložení jejich pracovních úvazků poněkud negativně ovlivňují kvalitu výchovně-vzdělávací činnosti. Nepromyšlený systém v metodické a kontrolní oblasti zpomaluje zavádění nových přístupů do výchovně-vzdělávací práce.

K postupnému zkvalitňování materiálně-technických podmínek dochází koncepčně. Výsledkem je nejen podnětné prostředí pro děti, ale i vytvoření optimálních podmínek potřebných k realizaci záměrů vytyčených MŠ.

Způsob práce, založený na přesně vymezeném časovém rozložení činností během dne, využívání klasických metod a forem práce i nedostatečné respektování individuálních potřeb dětí se negativně promítly do realizace pedagogického procesu. Větší prostor pro tvořivost, vzájemnou komunikaci a seberealizaci měly děti při spontánních aktivitách, které však vzhledem k pevně stanovenému režimu nemohly dokončit. Dostatek příležitostí pro rozvoj svých schopností a dovedností měly děti při individuální logopedické péči.

Hodnotící stupnice:

vynikající	velmi dobrý	dobry (průměrný)	vyhovující	nevyhovující

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektor	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Marie Koutná	Koutná v.r
Člen týmu	Mgr. Hana Kališová	Kališová v.r.

V Brně dne 29. října 2004

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 29. října 2004

Razítko

Ředitelka školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu

Titul, jméno a příjmení

Podpis

Mgr. Jarmila Krásová

Mgr. Jarmila Krásová v.r.

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení na adresu pracoviště vedoucího inspekčního týmu, tj. Křížová 22, 603 00 Brno. Připomínky k obsahu inspekční zprávy se stávají její součástí.

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Krajský úřad – odbor školství, Žerotínovo nám. 3/5, Brno	2004-12-09	12-1040/04/231-952
Městská část-Bohunice, Dlouhá 3, 625 00 Brno	2004-12-09	12-1040/04/231-952
Rada školy	není	

Připomínky ředitely školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
		Připomínky nebyly podány.